

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ**

Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

**ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ У
ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ**

Електронний навчальний курс

СХВАЛЕНО

кафедрою педагогіки, психології та
менеджменту
протокол № 1 від «02» січня 2024 р.
завідувач кафедри

 Володимир КУЛІШОВ

Біла Церква 2024

Категорія слухачів: педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта»

Розробник: Пахомов Ілля Володимирович, старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

Пахомов І.В. Застосування технологій превентивного виховання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023. 21 с.

Актуальність курсу визначається високими вимогами до превентивного виховання у ЗП(ПТ)О. Актуальним завданням є забезпечення морально-етичного, правового та фізкультурно-оздоровчого виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета курсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань, розвитку та удосконаленні умінь щодо технологій превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Електронний курс розраховано на 4 год., із яких 4 год. – спецкурс.

© БІНПО УМО НАПН України, 2024
© Кулішов В. С., 2024

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. Анотація електронного курсу.....	4
2. Типова освітня програма електронного курсу.....	5
3. Тематичний план викладу та засвоєння матеріалів електронного навчального курсу.....	9
4. Зміст електронного навчального курсу за темами.....	9
5. Завдання до семінарських занять.....	14
6. Проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи слухача.....	15
7. Комплекс практичних (тестових) завдань для самоконтролю.....	16
8. Глосарій ключових слів.....	17
9. Консультаційний пункт.....	19
10. Цифрова бібліотека.....	19

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Сьогодні, в умовах нової парадигми освіти в Україні значення і роль гуманізації виховного процесу надзвичайно зросли. Подальший розвиток системи професійної (професійно-технічної) освіти в Україні значною мірою залежить від застосування інноваційних виховних технологій в освітній процес. Важливим є пошук і обґрунтування нових методів виховної діяльності гуманістичного спрямування.

Одним з напрямів виховної роботи є превентивне виховання, яке має на меті профілактику негативних явищ у середовищі здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти: алкоголізму, наркоманії, агресії, булінгу, злочинів та правопорушень, аморальної поведінки.

Актуальність курсу визначається високими вимогами до превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

Актуальним завданням є забезпечення морально-етичного, правового та фізкультурно-оздоровчого виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета курсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань, розвитку та удосконаленні умінь щодо технологій превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

Завдання курсу:

- оновлення та систематизація знань щодо технологій превентивного виховання у ЗП(ПТ)О;
- підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О щодо технологій превентивного виховання.

Курс розраховано на 4 год., із яких 4 год. – спецкурс.

Курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Реалізація завдань для досягнення результатів спецкурсу здійснюється шляхом:

- Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
- Виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
- Учасі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.
- Написанні та захисту на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір).

2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ «ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ»

Пояснювальна записка

Актуальність електронного курсу визначається високими вимогами до превентивного виховання у ЗП(ПТ)О. Актуальним завданням є забезпечення морально-етичного, правового та фізкультурно-оздоровчого виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета курсу полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань, розвитку та удосконаленні умінь щодо технологій превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

Завдання курсу:

- оновлення та систематизація знань щодо технологій превентивного виховання у ЗП(ПТ)О;
- підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О щодо технологій превентивного виховання.

Курс розраховано на 4 год., із яких 4 год. – спецкурс.

Курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекція, семінарські заняття, проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи слухача, тести, методичні рекомендації) і списком рекомендованих джерел до тематики електронного курсу.

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу <i>«Застосування технологій превентивного виховання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»</i>			
Обсяг курсу	0,1 ЄКТС кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 4 академічні години, що відповідає 0,1 ЄКТС кредиту		
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти		
А	Мета		
	полягає в оновленні, поглибленні та систематизації знань, розвитку та удосконаленні умінь щодо технологій превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.		
В	Характеристика типової програми		
1.	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;">Функціональна спрямованість</td> <td>Розвиток умінь щодо організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти із застосуванням технологій превентивного виховання</td> </tr> </table>	Функціональна спрямованість	Розвиток умінь щодо організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти із застосуванням технологій превентивного виховання
Функціональна спрямованість	Розвиток умінь щодо організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти із застосуванням технологій превентивного виховання		

2.	Фокус Типової програми	Програма зорієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, здатних до організації освітнього процесу на високому науково-методичному рівні із застосуванням технологій превентивного виховання
3.	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти
4.	Особливості типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, які володіють широким спектром професійних навичок і компетенцій для успішного виконання своїх професійних функцій. Особливості електронного курсу: ☐ розкрити поняття, особливості та функції превентивного виховання у ЗП(ПТ)О; ☐ охарактеризувати напрями, форми та методи у ЗП(ПТ)О; ☐ проаналізувати основні заходи правового, фізкультурно-оздоровчого та морально-етичного виховання. Проходження навчання за кожною темою завершується відповідним видом контролю (проблемно-пошукові питання, завдання для самостійної роботи, тести).
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неформальної та інформальної освіти.
Д	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у процесі їх практичного застосування, оновлення і поповнення професійних знань. Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням

		компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного підходів та інноваційних технологій навчання: інтерактивних, проблемних, кейс-технологій, практичних завдань, тестів тощо.
2.	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/ не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань.
Е	Програмні компетентності	
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів менеджменту, педагогіки і психології на практиці
2.	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності
3.	Спеціальні (фахові) компетентності	<i>андрагогічна компетентність</i> – уміння визначати освітні потреби і запити, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, застосовувати технології модерації, фасилітації, супервізії, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії; <i>професійно-педагогічна</i> – здатність планувати, організовувати та контролювати діяльність суб'єктів освітнього процесу закладів професійної освіти та власну професійну діяльність в умовах реформ і соціальних трансформацій; здатність до вибору оптимальних прийомів, методів та форм превентивного виховання, застосування інноваційних технологій превентивного виховання на основі володіння технологіями створення сприятливих умов для виховного процесу. <i>інноваційна</i> – здатність педагога забезпечувати використання інновацій у виховному процесі, поглиблювати спеціальні теоретичні знання з педагогічної інноватики, розвивати уміння ефективного застосування інноваційних педагогічних технологій превентивного виховання на практиці через систему мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога; <i>компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку</i> – здатність організовувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти;

		розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо.
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - поняття, особливостей та функцій превентивного виховання у ЗП(ПТ)О; - напрямів, форм та методів превентивного виховання у ЗП(ПТ)О
	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - організовувати та проводити заходи правового виховання у ЗП(ПТ)О; - організовувати та проводити заходи морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О; - організовувати та проводити заходи фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О.
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - людиноцентризм, цінність особистості, просування демократичних цінностей у освітній процес, - готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; - рефлексія власної професійної діяльності
Ключові слова		
Превентивне виховання здобувачів П(ПТ)О, правове виховання здобувачів П(ПТ)О, морально-етичне виховання здобувачів П(ПТ)О, фізкультурно-оздоровче виховання здобувачів П(ПТ)О.		

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Зміст модулів	Кількість кредитів ЕКТС	Загальний обсяг годин	Загальний обсяг	Аудиторні години				Спецкурси	Семінар-практикум	Самостійна робота	Самостійна робота (спецкурс)
				Лекції	Семінарські заняття	Тематичні дискусії	Науково-практичні конференції				
Тема 1. Поняття та особливості превентивного виховання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти		2	2					2			
Тема 2. Правове, фізкультурно-оздоровче та морально-етичне виховання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.		4	2					2			
<i>Разом</i>		6	4					4			

4. ЗМІСТ КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1.

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.

План лекції:

1. Поняття превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.
2. Особливості превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.
3. Функції превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.
4. Напрями та форми превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.
5. Методи превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

Література: 1-12.

1. Поняття превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

Превентивне виховання – це організована діяльність, яка забезпечує теоретичну та практичну реалізацію заходів, спрямованих на запобігання та подолання відхилень у поведінці підлітків, розвитку різних проявів асоціальних, аморальних вчинків: правопорушень (схильності до агресій, крадіжок, обману й інших вад) взаємодії.

Технологія превентивного виховання – це система заходів, які мають носити попереджуючий, випереджуючий, запобіжний характер і бути спрямовані, насамперед, на вдосконалення способу життя здобувачів, обрання ними правильної соціальної орієнтації.

Актуальність проблеми превентивного виховання здобувачів П(ПТ)О оку зумовлена суспільною потребою ранньої профілактики відхилень у поведінці підлітків та реальними можливостями її успішного здійснення у пубертатному віці – періоді ефективного засвоєння моральних норм і вироблення суспільно схвальних моделей поведінки, формування суб'єктності учня.

При цьому слід враховувати й те, що у зв'язку зі змінами суспільного розвитку і їхнім впливом на особистість збільшуватиметься питома вага превентивного виховання в структурі загальної виховної діяльності не лише ЗП(ПТ)О, а й суспільства.

Система превентивного виховання як галузь психолого-педагогічної науки ґрунтується на теоретико-методологічних засадах особистісно-орієнтованого, діяльнісно-гуманістичного підходу до особистості.

Система превентивного виховання – це керована діяльність, яка забезпечує теоретичну і практичну реалізацію заходів превентивного характеру, спрямованих на попередження, подолання відхилень у поведінці підлітків і запобігання розвитку різних форм їхньої асоціальної, аморальної поведінки.

2. Особливості превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

Причини відхилень у поведінці здобувачів є наступне:

1. Втрата інтересу до навчання.
2. Надзвичайно ускладнена життєва ситуація.
3. Несприятливе мікросоціальне середовище.
4. Психопатія або інші патології мозку.
5. Труднощі адаптації до шкільного життя,
6. Складні особливості особистості неповнолітніх.

Ефективність превентивного виховання зростає, якщо:

♣ стимульовано здоровий спосіб життя й позитивну соціальну орієнтацію здобувачів;

♣ використано активні форми й методи виховного впливу на них (діалоги, аутотренінги, дискусії, акції);

♣ використано досягнення педагогічної та психологічної науки;

♣ сімейно-училищне виховання здійснюється на засадах гуманізму, демократизму, доброзичливості партнерських взаємин.

Всі превентивні заходи, які складають систему роботи закладу по превентивному вихованню здобувачів, можна розділити на типи:

- первинна,
- вторинна,
- третинна превенція (запобігання).

Первинна (переважна) превенція спрямована на збереження і розвиток умов, що сприяють здоров'ю, збереженню життя здобувачів і на попередження несприятливого впливу на нього факторів соціального і природного середовища. Вона є масовою і найбільш ефективною.

Основним завданням вторинної (ранньої) превенції є якомога раннє виявлення негативних змін в поведінці здобувачів з метою попередження їх подальшого розвитку. Важливим показником ранньої превенції є характер поведінки здобувача: грубість, агресивність, брехливість, лінощі та інші негативні якості особистості які свідчать про спотворення ціннісних орієнтацій і недоліки внутрішніх регуляторів її поведінки.

Третинна (цілеспрямована) превенція включає сукупність заходів, спрямованих на попередження переходу відхилень у поведінці в більш важку стадію. Вона теж повинна бути індивідуальною і містити заходи по виявленню і усуненню конкретних недоліків родинного, учнівського і суспільного виховання.

3. Функції превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

Функції превентивного виховання у ЗП(ПТ)О:

- діагностична (виявлення причин і факторів відхилень у поведінці);
- реабілітуюча (перевиховна, спрямована на подолання негативних проявів у поведінці);
- координуюча (координація зусиль, усіх зацікавлених виховних інститутів у попередженні і подоланні асоціальної поведінки);
- прогностична (передбачення можливих негативних явищ у поведінці неповнолітніх та ін.).

4. Напрями та форми превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

Виховна технологія – це спосіб діяльності, взаємодія суб'єкта з об'єктом, комплекс засобів діяльності вихователя як суб'єкта виховного процесу, що спрямований на досягнення виховної мети та вдосконалення педагогічної діяльності.

Як свідчить педагогічна практика, з технологій превентивного виховання здобувачів ЗП(ПТ)О ефективними є: диспути, правова бесіда, філософський стіл, сократівська бесіда, правовий брейн-ринг, інтелектуальний хокей, рольові ігри, турніри, дидактичні ігри, бесіди за «круглим столом», прес-конференції, конкурси правознавців, аналіз ігрових ситуацій, відкритий мікрофон, теоретична конференція та ін.

Впровадження їх в педагогічну практику класних керівників та застосування в позакласній виховній роботі забезпечить формування стійкого правового світогляду здобувачів, високий рівень їх правової культури та законослужності, допоможе розвинути почуття громадськості, людської гідності, здатність усвідомити своє місце в суспільстві та державі, закріпить набуті різносторонні знання правознавчого характеру, особливо про права людини, вміння їх реалізувати, виховуватиме повагу до прав та основних свобод людини і громадянина.

У превентивному вихованні здобувачів П(ПТ)О важливими є залучення до виховного процесу батьків, громадських організацій, самоврядування; координація взаємодії школи, сім'ї і громадськості. Співпраця закладу з батьківською громадськістю, іншими суспільними виховними інститутами забезпечить стійкість і стабільність виховного процесу, сприятиме усуненню психолого-педагогічних порушень соціальної адаптації неповнолітніх.

5. Методи превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.

У ЗП(ПТ)О використовуються наступні методи превентивного виховання:

- **Методи формування свідомості:** лекції; доповіді; бесіди; розповіді; пояснення; диспути; дискусії; екскурсії; читання науково-популярної, художньої літератури; метод прикладу;
- **Методи організації діяльності й формування досвіду суспільної поведінки:** педагогічна вимога: а) прямого впливу; б) паралельного впливу; в) опосередкованого впливу; громадська думка; громадське доручення; створення виховних ситуацій; привчання і вправлення;
- **Методи стимулювання поведінки й діяльності:** метод перспективних ліній; метод проблемних ситуацій; змагання; моральні й матеріальні заохочення;
- **Критерії ефективності:** самоусвідомлення; самодисципліна; самозаборона; самоконтроль; самооцінка.

ТЕМА 2. ПРАВОВЕ, ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧЕ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Мета та завдання фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О.
2. Заходи фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О.
3. Мета та завдання правового виховання у ЗП(ПТ)О.
4. Заходи правового виховання у ЗП(ПТ)О.
5. Мета та завдання морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О.
6. Заходи морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О.

Література: 1-12.

1. Мета та завдання фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О.

Мета фізкультурно-оздоровчого виховання з ЗП(ПТ)О – сформувати у них потребу у здоровому способі життя, укріпити їх здоров'я, розвинути їх фізичні сили і морально-вольові якості.

Завдання фізкультурно-оздоровчої роботи із здобувачами:

- залучення до здорового способу життя, організація дозвілля та відпочинку.

Фізкультурно-оздоровча робота зі здобувачами виконує низку важливих соціально-виховних функцій:

- просвітницьку – популяризація здорового способу життя;
- оздоровчу – формування навичок здорового способу життя, розвиток фізкультурно-спортивних навичок;
- комунікативну – психологічне зближення різних категорій здобувачів на ґрунті фізкультури та спорту, здорового способу життя;
- регулятивну – вплив на світогляд і поведінку;
- організаційну – організація роботи спортивних секцій.

2. Заходи фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О.

Основні заходи фізкультурно-оздоровчого виховання здобувачів освіти:

- ранкова фізична зарядка;
- виробнича гімнастика;
- функціонування спортивних секцій;
- спортивні змагання.

3. Мета та завдання правового виховання у ЗП(ПТ)О.

Мета правового виховання здобувачів освіти – формування їх правосвідомості, готовності до самокерованої правослухняної поведінки, доведення основних правових норм.

Для виконання даної мети недостатньо довести до здобувачів основні нормативно-правові документи, які визначають їх права та обов'язки, необхідно змінити їх негативні переконання, правовий нігілізм (зневага до закону) на позитивні переконання, засновані на повазі до закону.

4. Заходи правового виховання у ЗП(ПТ)О.

Основні заходи правового виховання здобувачів освіти:

- лекції, бесіди, диспути з правових питань;
- юридичні консультації;
- наочна інформація на правову тематику;
- розгляд заяв, пропозицій та скарг здобувачів;
- прийом здобувачів з особистих питань;
- вечори запитань та відповідей;

- зустрічі з представниками правоохоронних органів;
- прослуховування радіопередач, перегляд телепередач, кіно- та відеофільмів, періодичних видань.

5. Мета та завдання морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О.

Мета морально-етичного виховання здобувачів освіти – формування їх позитивних загальнолюдських гуманістичних морально-етичних цінностей (толерантності, поваги, гуманізму). Її проводять педагогічні працівники ЗП(ПТ)О із залученням представників державних та недержавних організацій. В першу чергу воно повинно бути спрямоване на боротьбу з негативними проявами кримінальної субкультури, формування навичок позитивних взаємовідносин між здобувачами та між ними та педагогічними працівниками, вмінь керуватися позитивними етичними принципами в повсякденному житті.

6. Заходи морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О.

Основними заходами морально-етичного виховання здобувачів є:

- участь у культурно-масових заходах морально-етичної спрямованості;
- тематичні бесіди, лекції та диспути на морально-етичну тематику;
- прослуховування радіопередач, перегляд телепередач та відеофільмів, читання книжок та періодичних видань морально-етичної спрямованості;
- наочна інформація.

5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 2. ПРАВОВЕ, ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧЕ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.

Рекомендовані питання для обговорення

1. Мета фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О.
2. Завдання фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О.
3. Заходи фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О.
4. Мета правового виховання у ЗП(ПТ)О.
5. Завдання правового виховання у ЗП(ПТ)О.
6. Заходи правового виховання у ЗП(ПТ)О.
7. Мета морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О.
8. Завдання морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О.
9. Заходи морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О.

Література: 7, 9-11.

Завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати теоретичний матеріал з тематики питань семінарського заняття та дати відповіді на питання для самоконтролю до теми 2.
2. Підготувати методичну розробку виховного заходу превентивного виховання (напрями: морально-етичний, фізкультурно-оздоровчий чи правовий).

6. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Питання для самоконтролю до теми 1

1. Сформулюйте поняття превентивного виховання у ЗП(ПТ)О.
2. Які особливості превентивного виховання у вашому ЗП(ПТ)О?
3. Які функції превентивного виховання реалізуються у вашому ЗП(ПТ)О?
4. Які напрями превентивного виховання мають місце у вашому ЗП(ПТ)О?
5. Які форми превентивного виховання застосовуються у вашому ЗП(ПТ)О?
6. Які методи превентивного виховання найчастіше використовують педагоги вашого ЗП(ПТ)О?

Питання для самоконтролю до теми 2

1. Яка головна мета фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О?
2. Які головні завдання фізкультурно-оздоровчого виховання у ЗП(ПТ)О?
3. Які заходи фізкультурно-оздоровчого виховання проводяться у ваших ЗП(ПТ)О?
4. Яка головна мета правового виховання у ЗП(ПТ)О?
5. Які головні завдання правового виховання у ЗП(ПТ)О?
6. Які заходи правового виховання проводяться у ваших ЗП(ПТ)О?
7. Яка мета морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О?
8. Які головні завдання морально-етичного виховання у ЗП(ПТ)О?
9. Які заходи морально-етичного виховання проводяться у ваших ЗП(ПТ)О?

7. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Превентивне виховання – це...

а. система заходів, які мають носити попереджувачий, випереджувачий, запобіжний характер і бути спрямовані, насамперед, на вдосконалення способу життя учнів, обрання ними правильної соціальної орієнтації.

б. система заходів, спрямована на мотивацію учнів до здорового способу життя

в. система заходів, спрямованих на формування правосвідомості учнів

г. система заходів, спрямованих на формування зрілої моралі учнів

2. До функцій превентивного виховання відносяться...

а. діагностичні

б. профілактична

в. прогностична

г. усі перераховані

3. До напрямів превентивного виховання відносяться...

а. морально-етичне

б. фізкультурно-оздоровче

в. правове

г. усі перераховані

4. До форм превентивного виховання відносяться...

а. індивідуальні

б. групові

в. масові

г. усі перераховані

5. До груп методів превентивного виховання відносяться...

а. методи формування свідомості

б. методи формування позитивної поведінки

в. методи мотивації і стимулювання поведінки

г. усі перераховані

6. До методів формування свідомості відноситься...

а. переконання

б. доручення

в. заохочення

г. спостереження

7. До методів формування позитивної поведінки відноситься...

а. переконання

б. доручення

в. заохочення

г. спостереження

8. До методів мотивації та стимулювання позитивної поведінки відноситься...

а. переконання

б. доручення

- в. заохочення
- г. спостереження

9. До методів виявлення ефективності виховного впливу відноситься...

- а. переконання
- б. доручення
- в. заохочення
- г. спостереження

10. До заходів правового виховання здобувачів П(ПТ)О відноситься...

- а. зустрічі з працівниками правоохоронних органів
- б. спортивні змагання
- в. бесіди про правила поведінки
- г. тренінг профілактики тютюнопаління

11. До заходів морально-етичного виховання здобувачів П(ПТ)О відноситься...

- а. зустрічі з працівниками правоохоронних органів
- б. спортивні змагання
- в. бесіди про правила поведінки
- г. тренінг профілактики тютюнопаління

12. До заходів фізкультурно-оздоровчого виховання здобувачів П(ПТ)О відноситься...

- а. зустрічі з працівниками правоохоронних органів
- б. спортивні змагання
- в. бесіди про правила поведінки
- г. бесіда про неприпустимість булінгу

8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Превентивне виховання – організована діяльність, яка забезпечує теоретичну та практичну реалізацію заходів, спрямованих на запобігання та подолання відхилень у поведінці здобувачів П(ПТ)О, розвитку різних проявів асоціальних, аморальних вчинків: правопорушень (схильності до агресій, крадіжок, обману й інших вад) взаємодії.

Система превентивного виховання – керована діяльність, яка забезпечує теоретичну і практичну реалізацію заходів превентивного характеру, спрямованих на попередження, подолання відхилень у поведінці здобувачів П(ПТ)О і запобігання розвитку різних форм їхньої асоціальної, аморальної поведінки.

Діагностична функція превентивного виховання - виявлення причин і факторів відхилень у поведінці здобувачів П(ПТ)О.

Реабілітуюча функція превентивного виховання - подолання негативних проявів у поведінці здобувачів П(ПТ)О, залучення їх до реабілітаційних та корекційних програм.

Координуюча функція превентивного виховання - координація зусиль усіх зацікавлених виховних інститутів у попередженні і подоланні асоціальної поведінки здобувачів П(ПТ)О.

Прогностична функція превентивного виховання - передбачення можливих негативних явищ у поведінці здобувачів П(ПТ)О та їх причин.

Первинна превенція - збереження і розвиток умов, що сприяють здоров'ю, збереженню життя здобувачів П(ПТ)О і на попередження несприятливого впливу на нього факторів соціального і природного середовища.

Вторинна превенція - раннє виявлення негативних змін в поведінці здобувачів П(ПТ)О з метою попередження їх подальшого розвитку: грубість, агресивність, брехливість, лінощі та інші негативні якості особистості, які свідчать про спотворення ціннісних орієнтацій і недоліки внутрішніх регуляторів її поведінки.

Третинна превенція - сукупність заходів, спрямованих на попередження переходу відхилень у поведінці в більш важку стадію. Вона ж повинна бути індивідуальною і містити заходи по виявленню і усуненню конкретних недоліків родинного, учнівського і суспільного виховання.

Виховна технологія – спосіб діяльності, взаємодія суб'єкта з об'єктом, комплекс засобів діяльності вихователя як суб'єкта виховного процесу, що спрямований на досягнення виховної мети та вдосконалення педагогічної діяльності.

Диспут – активна форма превентивного виховання, зацікавлена розмова, суперечка, учасники якої бажають глибше розібратись у проблемах та питаннях, що обговорюються. На ньому можливі зіткнення різних, часто протилежних, точок зору. Пошук істини йде шляхом вільного обміну думками між його учасниками.

Методи превентивного виховання – сукупність прийомів, які застосовуються у процесі превентивного виховання здобувачів П(ПТ)О.

Методи формування свідомості здобувачів П(ПТ)О – сукупність прийомів, які позитивно впливають на переконання, цінності, світогляд здобувачів П(ПТ)О: переконання, приклад, психолого-педагогічний вибух.

Методи формування позитивної поведінки здобувачів П(ПТ)О – сукупність прийомів, які позитивно впливають на поведінку здобувачів П(ПТ)О: вправа, доручення, вимога, контроль.

Методи мотивації та стимулювання позитивної поведінки здобувачів П(ПТ)О – сукупність прийомів, які мотивують та стимулюють здобувачів П(ПТ)О до позитивної поведінки: заохочення, покарання, довіра, критика.

Методи виявлення результатів виховного впливу на здобувачів П(ПТ)О – сукупність прийомів, які виявляють ступінь ефективності виховного впливу на здобувачів П(ПТ)О: спостереження, аналіз документації, аналіз поведінки, бесіда, інтерв'ювання.

Фізкультурно-оздоровче виховання здобувачів П(ПТ)О – напрям превентивного виховання, який має на меті залучення здобувачів П(ПТ)О до спортивної діяльності та мотивація їх до здорового способу життя: спортивні змагання, тренінгу та бесіди про здоровий спосіб життя тощо.

Морально-етичне виховання здобувачів П(ПТ)О – напрям превентивного виховання, який має на меті формування зрілої просоціальної моралі здобувачів П(ПТ)О, яка проявляється у коректній поведінці: бесіди на морально-етичну тематику, перегляд та обговорення відео, диспути тощо.

Правове виховання здобувачів П(ПТ)О – напрям превентивного виховання, який має на меті формування зрілої правосвідомості здобувачів П(ПТ)О, яка проявляється у правослухняній поведінці: бесіди на правову тематику, диспути, зустрічі з правоохоронцями тощо.

Індивідуальна форма превентивного виховання здобувачів П(ПТ)О – індивідуальна робота зі здобувачем, спрямована на профілактику негативних проявів його свідомості та поведінки: бесіда, інтерв'ю тощо.

Групова форма превентивного виховання здобувачів П(ПТ)О – робота з групами здобувачів кількістю від 2 до 12 осіб, спрямована на профілактику негативних проявів їх свідомості та поведінки: групова бесіда, перегляд та обговорення відео, диспути тощо.

Масова форма превентивного виховання здобувачів П(ПТ)О – робота з усіма здобувачами закладу, спрямована на профілактику негативних проявів їх свідомості та поведінки: перегляд та обговорення відео, спортивні змагання, культурні заходи тощо.

9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Пахомова Іллі Володимировича за електронною поштою pahomov.ilya@ukr.net або у вайбер за номером +38-099-415-80-40

10. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Про затвердження Орієнтовного положення про організацію і проведення виховної роботи в професійно-технічних навчальних закладах Міністерства освіти і науки України: наказ Міністерства освіти і науки України N 257 від 16.04.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0257290-02#Text>

2. Про здійснення превентивних заходів серед дітей та молоді в умовах воєнного стану в Україні : лист Міністерства освіти і науки України від 13.05.2022 № 1/5119-22. URL: <https://cutt.ly/gKym6sK>

3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами : наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2018 № 1047. URL: <https://cutt.ly/7J56qtr>.

4. Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/2019-11-25-protydiy-bullying.pdf>

5. Василина С. І. Психолого-педагогічні умови правової підготовки учнів професійно-технічних навчальних закладів. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2016. № 3. С. 215-228. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/10785>
6. Дубасенюк О.А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога: монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2015. 367 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/29346/>
7. Єжова О. О., Федорченко Т. Є., Оржеховська В. М. та інші. Формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу : навч.-метод. посіб. Кіровоград : Імекс ЛТД, 2014. 172 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/7864/1/FORMUVANNIa%20PREVENTYVNOHO%20VYKhOVNOHO%20SEREDOVYShchA%20ZNZ.pdf>
8. Єжова О. О., Кириченко В. І., Тарасова Т. В. та інші. Формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу : навч.-метод. посіб. Кіровоград : Імекс ЛТД, 2014. 172 с.
9. Євдокимова Н.О., Зливков В.Л., Лукомська С.О. Дорога змін: ефективне спілкування у кризових умовах життя: посібник із психології для «чайників». Миколаїв, 2016. 116 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/166091/1/Зливков_посobie_ok.PDF
10. Євдокимова Н.О., Зливков В.Л., Лукомська С.О. Особистість у кризових ситуаціях: огляд сучасних психодіагностичних методик. Миколаїв: Іліон, 2016. 341 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/77241343.pdf>
11. Найдьонова Л. А. Кібербулінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини. Методичні рекомендації. Київ, 2014. 96 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/KIBERBULLING-ABO-AGRESIYA-V-INTERNETI-SPOSOBY-ROZPIZNANNYA-I-ZAHYST-DYTYNY-.pdf>
12. Пахомов І. В. Формування моральних цінностей здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти : тренінгова програма. Біла Церква : Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, 2023. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735368/1/Пахомов%20Тренінг%20моральні%20цінності.pdf>
13. Сургова С. Ю. Підготовка майбутніх соціальних працівників до превентивної діяльності : монографія. Миколаїв : Іліон, 2021. 252 с. URL: <https://library.mk.ua/wp-content/uploads/2021/04/978-617-534-626-6.pdf>
14. Харагірло В. Є. Психолого-педагогічні аспекти корекційної роботи з підлітками девіантної поведінки: навчально-методичний посібник. вид. 2, доповнене. Біла Церква: БІНПО, 2020. 188 с. <https://lib.iitta.gov.ua/720568/1/Педагог.%20аспекти%20корекційної%20роботи%20з%20підлітками%20девіантної%20поведінки-конвертирован.pdf>
15. Шелепко Т. Л. Гуманізація освіти як основний принцип педагогічної інноватики : Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». 2016. № 2. С. 56-62. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2016/2/57.pdf>

16. Шиделко Анна. Концепція превентивного виховання учнівської молоді та можливості колективу щодо її реалізації. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32306431.pdf>